

ФУНКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

FUNCTIONS OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM OF THE MATERIAL AND TECHNICAL SUPPORT OF THE NATIONAL POLICE UNDER MARTIAL LAW

Могила О.В., здобувач

Науково-дослідний інститут публічного права

ORCID ID: 0009-0006-1098-0032

Актуальність статті полягає в тому, що забезпечення ефективного функціонування Національної поліції напряму залежить від ефективності її матеріально-технічного забезпечення, реалізація якого вимагає створення якісного адміністративно-правового механізму. Як практично орієнтована категорія, адміністративно-правовий механізм матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану спрямований на вирішення конкретного кола питань, що характеризують його призначення, в рамках яких відбувається виконання ряду особливо важливих функцій. В багатьох аспектах останні походять від класичних правових, але при цьому їх зміст ускладнено галузево-об'єктною специфікою. Мета статті полягає у встановленні та розкритті змісту функцій адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система напрямів, за якими відбувається реалізація цілей даного механізму, а також правового впливу на суспільно-правові відносини публічної влади та управління, які виникають в контексті здійснення операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення. Аргументовано, що систему даних функцій складає: охоронна, координаційна, інтеграційна та стратегічно-еволюційна функції. Наголошено, що координація є однією з ключових функцій органів прокуратури України у зв'язку із чим її зміст та особини досить детально окреслені у відомчих документах вказаного відомства, яким доречно приділити увагу. Суб'єктами координаційної діяльності є правоохоронні органи, на які законодавством України покладено функції здійснення дізнання, досудового слідства та проведення оперативно-розшукової, а в необхідних випадках – інші державні органи за їх згодою. Визначено, що координація – це засіб забезпечення злагодженої та ефективної взаємодії, оснований на адміністративному підпорядкуванні єдиному центру, координатору, який спрямовує підпорядкованих йому учасників співробітництва.

Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, Національна поліція, адміністративно-правовий механізм, функції, правовий режим, воєнний стан.

The relevance of the article lies in the fact that ensuring the effective functioning of the National Police directly depends on the effectiveness of its material and technical support, the implementation of which requires the creation of a high-quality administrative and legal mechanism. As a practically oriented category, the administrative and legal mechanism of material and technical support of the National Police under martial law is aimed at resolving a specific range of issues that characterize its purpose, within the framework of which a number of particularly important functions are performed. In many aspects, the latter originate from classical legal ones, but their content is complicated by industry-object specificity. The purpose of the article is to establish and disclose the content of the functions of the administrative and legal mechanism of material and technical support of the National Police under martial law. The article, based on the analysis of the scientific views of scientists, argues that the functions of the administrative and legal mechanism of the material and technical support of the National Police under martial law are a system of directions in which the goals of this mechanism are implemented, as well as the legal impact on the social and legal relations of public authorities and management that arise in the context of the implementation of operations and procedures for material and technical support. It is argued that the system of these functions consists of: security, coordination, integration and strategic-evolutionary functions. It is emphasized that coordination is one of the key functions of the prosecutor's office of Ukraine, in connection with which its content and individuals are outlined in sufficient detail in the departmental documents of the specified department, which it is appropriate to pay attention to. The subjects of coordination activities are law enforcement agencies, which are entrusted by the legislation of Ukraine with the functions of conducting inquiries, pre-trial investigations and conducting operational-search operations, and in necessary cases – other state bodies with their consent. It is determined that coordination is a means of ensuring coordinated and effective interaction, based on administrative subordination to a single center, a coordinator, who directs the cooperation participants subordinate to him.

Key words: material and technical support, National Police, administrative and legal mechanism, functions, legal regime, martial law.

Актуальність теми. Забезпечення ефективного функціонування Національної поліції напряму залежить від ефективності її матеріально-технічного забезпечення, реалізація якого вимагає створення якісного адміністративно-правового механізму. Як практично орієнтована категорія, адміністративно-правовий механізм матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану спрямований на вирішення конкретного кола питань, що характеризують його призначення, в рамках яких відбувається виконання ряду особливо важливих функцій. В багатьох аспектах останні походять від класичних правових, але при цьому їх зміст ускладнено галузево-об'єктною специфікою.

Стан дослідження проблеми. Окремі проблемні питання, присвячені характеристиці матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України, у своїх наукових працях розглядали: С.М. Бортник, А.О. Іванов, Ю.О. Корольов, Р.А. Калюжний, В.І. Мельник, А.М. Перепелюк, Ю.М. Шишка, Т.А. Шумейло та інші. Втім, незва-

жаючи на значний теоретичний доробок, в науковій літературі фактично неопрацьованим залишається узагальнення змісту функцій багатьох практичних явищ та об'єктів, наприклад, матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану.

Саме тому метою статті є: встановити та розкрити зміст функцій адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Слово «функція» походить від латинського «*functio*», що означає: виконання, обов'язок, коло діяльності; відношення, за допомогою якого одна сторона «впливає», переносить свою сутність (силу, потенціал) на іншу [1, с.83]. В правовій галузі слово «функція» визначається по-різному, як «напрямок», «модель діяльності» тощо. Так, на думку О.С. Заржицького це основні напрямки правового впливу на суспільні відносини з метою їхнього впорядкування. На думку науковця термін «функція» означає дію права в житті суспільства, втілення його

функцій у суспільних відносинах [2, с.20]. І.А. Гетьман-П'ятовська пише, що функції права – це основні напрямки його впливу на людину і суспільні відносини з метою їх упорядкування [3, с.15]. В дисертації О.Д. Несімко наголошено, що функції права – це відображення іманентних, специфічних властивостей права. Саме у функціях, вважає вчений, акумулюються такі властивості права, що характеризують його як сутнісну цілісність, як соціальний феномен. Функції права – це «відображення» сутності права в суспільних відносинах взагалі та економічних, зокрема. Вони є цілісною системою напрямів його впливу на соціально-економічні відносини, потреба в яких породжує право як соціальне явище. Функції права безпосередньо пов'язані з практичною реалізацією його властивостей як владного регулятора відносин між суб'єктами, його місцем у структурі правової системи суспільства [4, с.83].

Згідно до визначення М.В. Цвіка, О.В. Петришина, Л.В. Авраменко, функції права – це головні напрямки впливу права на суспільні відносини, які визначаються соціальним призначенням права в різних сферах суспільного життя. До головних характеристик функцій науковці відносять наступне: 1) це головні напрямки впливу права на суспільні відносини, з якими пов'язана необхідність існування права як соціального явища; 2) функції права виникають і змінюються об'єктивно на кожному конкретному етапі розвитку суспільства; 3) функції права відображають сутність усіх правових явищ, які існують у суспільстві: власне права, механізму правового регулювання, правової культури суспільства, правової свідомості, правових традицій тощо; 4) зміст функцій права визначається його соціальним призначенням у суспільстві. Останнє може або визнавати людину найвищою соціальною цінністю і виходити з її загальнолюдської цінності або закріплювати пріоритет класових чи групових цінностей перед загальнолюдськими; 5) функції як категорії не можуть бути тимчасовими. Вони характеризуються безперервністю своєї дії і разом з тим зміною змісту залежно від розвитку суспільних відносин; 6) функції права відображають його найбільш істотні риси, спрямовані на здійснення його найважливіших завдань; 7) функції права – це такі об'єктивно необхідні напрямки правового впливу на суспільні відносини, без яких суспільство не може нормально існувати. Функції права становлять єдину цілісну систему. Її вивчення та аналіз дають можливість глибше зрозуміти значення і зміст кожної конкретної функції права, їх взаємозв'язки та взаємовплив. Система функцій права може поділятися на окремі види за різними критеріями [5, с.154-155].

Отже, проводячи паралель між наведеними науковими концепціями та темою нашого наукового дослідження можемо зробити висновок, що функції адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного стану – це система напрямів, за якими відбувається реалізація цілей механізму і загалом правового впливу на суспільно-правові відносини публічної влади та управління, які виникають в контексті здійснення операцій і процедур матеріально-технічного забезпечення НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану. Основними функціями вказаного механізму є наступні:

– охоронна функція. Тлумачні словники української мови розкривають поняття «охорона», як: 1) захищати від чого-небудь; 2) заступництво, підтримка; 2) обороняти кого-, що-небудь від нападу, замаху, удару ворожих, небезпечних і інших дій [6, с.170; 7, с.379, 380]. Як функція правового механізму охорона, як правило, тлумачиться в значенні напряму забезпечення нормальної реалізації відповідних прав та досягнення законних інтересів [5; 8; 9]. Згідно із вказаним, охоронна функція адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах режиму воєнного

стану передбачає створення таких організаційно-правових умов здійснення зазначеної адміністративної діяльності, які дозволять всім учасникам суспільних відносин, що при цьому виникають, реалізувати власні цілі та права у повному обсязі. При цьому, тут мова йде не тільки про притягнення до юридичної відповідальності відвертих порушників, дії яких перешкоджають набуттю поліцією необхідних майнових ресурсів. Охорона також виражена в органічному поєднанні дозволів та заборон, які використовуються для забезпечення чіткого виконання уповноваженими суб'єктами матеріально-технічного забезпечення всіх, без виключення, правил та вимог загального законодавства, відомчих актів, а також спеціальних документів пов'язаних із правовим режимом воєнного стану;

– координаційна функція. Досліджуючи зміст категорії «координація» В.І. Фелик, посилаючись на праці Ю.В. Ковбасюка, К.О. Ващенко та Ю.П. Сурміна де висвітлювалась аналогічна проблема влучно доводить, що це одна з основних управлінських функцій, зміст якої полягає в забезпеченні впорядкування взаємозв'язків і взаємодій між учасниками процесу державного управління з метою узгодження дій та об'єднання зусиль для вирішення загальних завдань. «В той же час, як управлінська категорія, координація передбачає не тільки здійснення узгодження та впорядкування спільних дій в певному напрямку, але також утвердження взаємного становища суб'єктів координації, в якому одні (одні) займають керівне, а інші – підпорядковане положення. Така ситуація обумовлена тим, що, скажімо, в правоохоронній діяльності від ефективності налагодження координаційних зв'язків залежить не тільки результативність проведення спільних заходів, але і результат певного напрямку діяльності в цілому» – відмічає вчений [11, с.441; 12, с.163].

Координація є однією з ключових функцій органів прокуратури України у зв'язку із чим її зміст та особини досить детально окреслені у відомчих документах вказаного відомства, яким доречно приділити увагу. Так, відповідно до Наказу Офісу Генерального прокурора «Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності» від 08.02.2021 №28 Генеральний прокурор, керівники органів прокуратури, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня, у тому числі міжрегіональних, повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць, у сфері протидії злочинності. Суб'єктами координаційної діяльності є правоохоронні органи, на які законодавством України покладено функції здійснення дізнання, досудового слідства та проведення оперативно-розшукової, а в необхідних випадках - інші державні органи за їх згодою. Завданнями координації є: а) розробка та впровадження у діяльність правоохоронних органів та органів прокуратури пріоритетів кримінально-правової політики, сучасних підходів до протидії злочинності; б) визначення основних напрямів та проблем у правозастосовній і правоохоронній діяльності щодо запобігання та протидії злочинності на основі аналізу її структури, динаміки та прогнозування тенденцій, підготовка пропозицій щодо шляхів вирішення відповідних проблем із метою сприяння у виконанні завдань кримінального провадження; в) розробка, узгодження і реалізація спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення, розкриття, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, причин та умов, які сприяли їх вчиненню; г) підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення координаційних нарад із керівниками правоохоронних органів. Координація може здійснюватися також в інших формах, наприклад: проведення спільних нарад з керівництвом правоохоронних та інших державних органів; ство-

рення міжвідомчих робочих груп; здійснення спільних виїздів у регіони для проведення узгоджених дій, перевірок і надання допомоги правоохоронним органам у протидії злочинності; обмін аналітичною інформацією з питань протидії злочинності, проведення спільних аналітичних досліджень тощо [13]. Тож, координація – це засіб забезпечення злагодженої та ефективної взаємодії, оснований на адміністративному підпорядкуванні єдиному центру, координатору, який спрямовує підпорядкованих йому учасників співробітництва. Ієрархія зв'язків інституційної системи матеріально-технічного забезпечення Національної поліції в умовах воєнного стану передбачає можливість та право одних учасників відносити в даній сфері впливати на дії інших, визначати вектор їх роботи, окреслювати проблеми необхідні для оперативного вирішення. Координація дозволяє вірно планувати, постійно відслідковувати та скеровувати вказану адміністративну діяльність через що її провадження відбувається із максимальною користю для кінцевого адресату – конкретних органів та підрозділів поліції, які виконують завдання в мовах правового режиму воєнного стану, у тому числі в зонах ведення бойових дій або наближених до них територіях. Окрім того, наявність єдиного координаційного центру – це гарантія дотримання справедливості при розподілі майнових ресурсів;

– інтеграційна функція. Даний напрям адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення НПУ в контексті воєнного стану полягає в тому, що під час дії правового режиму питання ресурсної та майнової підтримки органів та підрозділів поліції інтегровано у загальну систему забезпечення органів оборони держави. Так, за статтями 16 та 18 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію в установленому порядку указом Президента України, утворені відповідно до законів України військові формування залучаються разом із правоохоронними органами до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, згідно з їх призначенням та специфікою діяльності. Крім того, Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України визначається порядок взаємодії військового командування

та військових адміністрацій з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади щодо забезпечення додержання правового режиму воєнного стану, захисту безпеки громадян та інтересів держави, а також підпорядкування чи оперативного підпорядкування їм інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів, або їх з'єднань, військових частин, установ та організацій [14].

Як частина сил оборони України, поліція, в окремих випадках, отримує можливість користуватись матеріально-технічною базою інших військових формувань та організацій під час виконання завдань пов'язаних із відсічною збройною агресією. Даний момент закріплено в статті 46-1 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 №580-VIII де вказано: «Поліцейські поліції особливого призначення під час дії воєнного стану в разі залучення до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України, а також при виконанні завдань щодо участі в обороні держави мають право застосовувати і використовувати зброю та бойову техніку в установлених для з'єднань, військових частин та підрозділів Збройних Сил України порядку та випадках» [15];

– стратегічно-еволюційна функція. Незважаючи на постійну зміну обставин та безпекової ситуації в умовах воєнного стану, матеріально-технічне забезпечення не може здійснюватися хаотично та потребує чіткого планування, визначення перспектив розвитку, а також систематичного пошуку нових механізмів здійснення цієї адміністративної діяльності як силами поліції безпосередньо, так і у взаємодії із органами влади, військового командування та громадськістю.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дало змогу виділити функції, які змістовно та всебічно показують призначення і практичну орієнтацію адміністративно-правового механізму матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України в умовах уведення та дії правового режиму воєнного стану. Жодна з них не представлена на сьогоднішній день у чинному законодавстві, що складає вагомий прогалину як на теоретичному, так і практичному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Філіпенко А.С. Адміністративно-правове регулювання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 : Ірпінь: Донецький юридичний інститут Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2008. 284 с.
2. Заржицький О. С. Юридична відповідальність в трудовому праві України : моногр. Д.: АРТ-ПРЕС, 2009. 144 с.
3. Гетьман-Пятковська І.А. Право та мораль: теоретико-правові проблеми співвідношення та взаємодії: автореферат. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 : Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. 2007. 22 с.
4. Несірко О.Д. Економічна культура юриста: правовий аспект: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 : Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2009. 205 с.
5. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів. М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2011. 584 с.
6. Новий тлумачний словник української мови: у 4-х т. Уклад.: В.В. Яременко і О.М. Сліпушко. Т. 3. К.: Аконт, 1998. 928 с.
7. Словник української мови. К.: Наукова думка, 1973. Т. 3. 744 с..
8. Мельник К. Ю. Трудове право України : підручник. Харків : Діа плюс, 2014. 480 с.
9. Фінансове право; підручник. М. П. Кучерявенко, Д. О. Білінський, О. О. Дмитрик та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. М. П. Кучерявенка. Х.; Право, 2013. 400 с.
10. Теорія держави та права : навч. посіб. Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін. ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. – К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
11. Державне управління: підручник : у 2 т. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) та ін. К. : Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
12. Фелікс В.І. Адміністративно-правове забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України: дис... д-ра. юрид. наук: 12.00.07 : Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2017. 479 с.
13. Про затвердження Порядку координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: наказ, порядок від 08.02.2021 №28. Оприлюднення на офіційних веб-сайтах органів державної влади України. 09.02.2021.
14. Про правовий режим воєнного стану: закон від 12.05.2015 №389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №28. Ст.1509.
15. Про Національну поліцію: закон від 02.07.2015 №580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. №40-41. Ст.379.